

490949 00546

Igor Vrišer

NOVA GORICA

Ko smo leta 1947 stali pred monstrozno mejo na Goriškem, smo se zavedali, da nobene kljubovalne misli o zgraditvi nove Gorice ne bodo mogle nadomestiti izgube mesta, na katerega se ni navezala le najbližja okolica od Mirna in Sempetra do Solkana, ampak vsa Goriška in Primorska. Izguba je bila toliko težja, saj je šlo za najbolj bogati in obljudeni del Primorske, ki je izgubil svoje središče. Ostal je brez gospodarskega, upravnega, komunalnega in družbenega centra. Mesto pa, ki je družilo različne pokrajinske in gospodarske enote v zdravo skupnost, je sedaj ostalo brez svojega zaledja.

Stara Gorica se je razvila na stiku treh prirodno-geografskih in tudi ekonomsko-geografskih enot: Vipavske doline, Soške doline in Furlanije. Prvotno naselbinsko jedro se je nahajalo na ozemlju Solkana, vendar se je že zgodaj v srednjem veku premaknilo na današnje mesto, ki je vsekakor bolj primerno, kot ugotavlja A. Melik v svoji študiji o Gorici. V Solkanu, ali kot so ga takrat imenovali Castrum Silicanum, je bilo tudi središče ene najstarejših far na Primorskem, kar izpričuje zgodnjo in močno poselitev tega ozemlja. Gorica pa ni bila zgolj urbano središče za navedena tri področja, ampak je tudi kot pomembna postojanka na križišču dveh starih prometnih poti: vipavske (zveza med Panonijo in Italijo) in predelske (morje — Alpe), kmalu dobila tržne in mestne pravice (1307). Procvit Gorice je vezan na nagli vzpon Goriških grofov. Po njihovem zatonu je sledila vrsta beneško-avstrijskih spopadov, beneška okupacija itd., kar je v nemali meri pripomoglo, da je mesto zadržalo v svojem razvoju. Gorica se je le polagoma širila v okolico. Šele z razvojem modernih prometnih sredstev se je goriško gravitacijsko področje razširilo in utrdilo. Prvotna goriška gravitacijska sfera je bila veliko manjša. Na severu je bil trg Kanal, na zahodu trg Krmin, ki je Gorici še v XIX. st. konkuriral, podobno kot Gradiška na jugozahodu. Na vzhodu sta bili Ajdovščina in Vipava tržišči za osrednjo Vipavsko dolino. Šele v minulem stoletju se je ta prvotna razporeditev urbanskih naselij v agrarni pokrajini izpremenila. Gorica je povsem zasenčila Kanal, Gradiško in Krmin ter do neke mere tudi Ajdovščino. Njeno gravitacijsko področje je pričelo mejiti na videmsko, tržiško, tržaško in postojnsko-ajdovsko. Pomen Gorice je zrasel ne le upravno, ta pomen je

kot glavno mesto Goriške grofije nekoč že imela, ampak tudi kot trgovsko in družbeno središče. V XIX. st. se je pričela razvijati industrija, ki je v glavnem delala za ladjedelništvo v Trstu in Trzinu. S širjenjem mesta so postopoma priključevali okoliška naselja in predmestja (1927: Solkan, Sempeter, Standrež, Ločnik in Podgora).

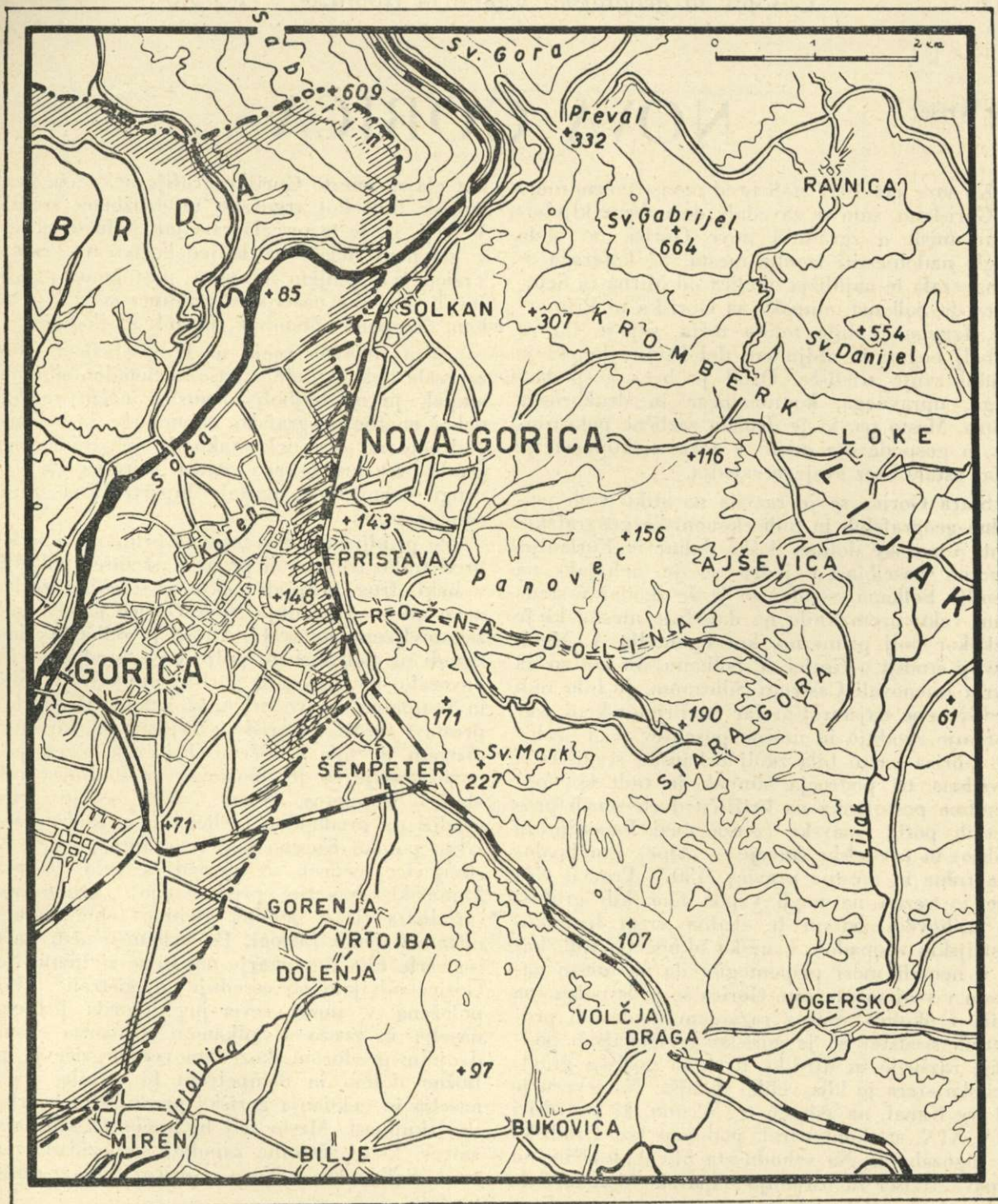
Nova državna meja ni le v etičnem smislu zarezala boleče meje v našo nacionalno skupnost, ampak je na najbolj absurden način razdelila nekoč enotno geografsko, ekonomsko in urbano področje na dva dela, tako da je večina regije ostala brez urbankega centra, oziroma, da je na drugi strani meje nastala hipertrofična mestna aglomeracija.

Po priključitvi Slovenskega primorja smo stali pred težko izbiro: ali prenesti središče pokrajine v neki drug kraj ali nekje v soseščini sezidati novo mesto. Izgradnja Nove Gorice je bila javno zagotovljena leta 1947, ko se je odločilo, da se zgradi na Solkanskem polju novo središče, ki bo povezovalo obe preostali goriški predmestji Solkan in Sempeter v novo urbano celoto. Misel, da se prestavi središče Goriške v Ajdovščino ali morda drugam, je bila opuščena. Pri izbiri ozemlja za novo naselje se je upoštevala rodovitnost tal v okolici Šempetra. Nova Gorica se je pričela graditi na predhodno melioriranem močvirnatem svetu potoka Korena pod severnimi pobočji Kostačevic, čeprav so govorili v prid Šempetra klimatski (zavetje pred burjo), geomehanski (prodnata tla z ugodno globino talne vode) in nekateri drugi razlogi. Po urbanističnem načrtu ing. arh. Eda Ravnikarja naj bi se življenje Nove Gorice odvijalo ob osrednji „magistrali“, ki bo, položena v smeri sever-jug, tvorila hrbtenico naselja in zvezo s Solkanom. Obvozna cesta z dvojnimi predorom skozi Panovec in gričevje med Rožno dolino in Šempetrom bi strnila vsa tri naselja in nekdanja goriška predmestja v urbano skupnost. Mesto naj bi imelo 15.000 prebivalcev, ki bi sčasoma zapolnili nepozidana polja med Solkanom, „Novo Gorico“ in železniško postajo.

Odločitev, da se bo Nova Gorica gradila na ilovnatem nanosu potoka Korena in na glinastem eluviju, ki prekriva soški konglomeratni zasip ob vznožju kromberskega flišnega gričevja, je povzročila graditeljem obilo hidrotehničnih težav. Danes melioracije še vedno niso končane. Pač pa

s širjenjem mesta v smeri proti Solkanu in železnici postajajo tla vedno bolj prodnata in geomehanski pogoji boljši.

severa, severovzhoda in vzhoda, odpade 93.7% vseh vetrov. Neredko doseže 10 po Beaufortu. Brezvetrja skoro ni (0.5%).

Odprtost Solkanskega polja omogoča razmah burje. Zaradi tega so mikroklimatske razmere kljub ugodnim splošnim podnebnim pogojem veliko slabše (Solkan 1949—1956: srednja letna temperatura 13.05°C, januarska srednja 3.7°C in julijska srednja 22.9°C). Na burjo, ki piha s

Pedološka struktura, ki je toliko pripomogla k sedanji lokaciji Nove Gorice, zavisi od geološkega substrata: fliša v gričevju, glinastega eluvija ob vznožju gričevja in apniškega konglomerata. Prsti na flišu so podvržene eroziji, tiste na eluviju pa zamočvirjenju. Še najboljše sestave so

prsti na prodni nasipini, kljub sušnosti in potrebam po gnojenju. Na splošno so pa vse zelo rodovitne in se zato mora skrbno varčevati s kmetijskimi površinami. Poseben hidrološki in pedološki melioracijski problem je bližnja dolina Lijaka. Zaradi burje in erozije bo kazalo gola apniška pobočja Škabrijela in Sv. Gore ali Skalnice, ki zapirajo Solkansko polje s severa, pogozditi. Uspešnost takih posegov potrjuje bližnji gozd Panovec, ki je močno izboljšal mikroklimatske razmere v Gorici.

Prebivalstvo Nove Gorice je pričelo skokoma naraščati šele po letu 1948 (2537 prebivalcev), ko so pričeli z načrtno graditvijo mesta, in je doseglo leta 1956 5398 prebivalcev. Od ostalih treh naselij, ki sestavljajo upravno območje mesta Nova Gorica, narašča le Rožna dolina, nazadujeta pa Kromberk in Pristava, kar sovпада s pojavom depopulacije, ki jo srečujemo po vsej Goriški. Agrarna prenaseljenost, pomanjkanje novih delovnih mest in nova politična razmejitev, ki je odtrgala oba glavna urbana centra Primorske, sili prebivalstvo k izseljevanju v mesta in druge okraje LRS. Prebivalstvo mesta Nova Gorica narašča predvsem s priseljevanjem, zlasti ker prirodni prirastek stalno nazaduje (od 21⁰/₀₀ leta 1953 na 10,8⁰/₀₀ leta 1956). Priseljujejo se predvsem mladi ljudje. Nad 55 let starih je v mestu komaj 13%. Gostota prebivalstva doseže v mestnih katastralnih občinah 224 prebivalcev na km², v okoliških pa ni veliko manjša. Agrarna gostota se zlasti stopnjuje v naseljih spodnje Vipavske doline, kjer preseže 130 prebivalcev na km².

Večina mestnega aktivnega prebivalstva je zaposlena v industriji (20,1%), prometu (14,7%), državnih organih (17,6%), trgovini (9,3%), proizvodni obrti (8,5%) in gradbeništvu (8,9%). Veliko prebivalstva še živi od kmetijstva (9,8%), kar izpričuje pretežno neurbanski karakter Nove Gorice, pa tudi velik pomen kmetijstva, zlasti njegovih specialnih panog: vrtnarstva, sadjarstva in vinogradništva.

Goriško gospodarstvo se je razvilo na osnovi izmenjave blaga med ekonomsko različnimi področji, intenzivnega kmetijstva in od obrti. Mestna industrija pa je v glavnem bila odvisna od konzuma v širši mestni okolici in od ladjedelništva ob obali. Od industrijskih podjetij je ostala na našem ozemlju le Solkanska industrija apna, Goriške strojne tovarne in livarne, popravljavnica vagonov in železniških naprav in nekaj obrtnih podjetij. Na tradiciji mizarke obrti v Solkanu je bila po osvoboditvi zgrajena v Kromberku tovarna pohištva. Ker so geološko mladi sedimenti v goriški okolici brez rud, izkorišča industrija le mineraloško čisti apnenec v pobočju Škabrijela za produkcijo kvalitetnega apna in lomi v nekaterih manjših kamnolomih marmor. Osnova novogoriške industrije in obrti je torej kvalificirana delovna sila, ki ima tod bogato tradicijo (mizarji v Solkanu, usnarji v Mirnu, zidarji v Renčah

itd.). Električno energijo, ki je glavni energetski vir, dobavljata obe soški hidrocentrali.

Velike potrebe v gradbeništvu so pripomogle, da sta se ta panoga in tudi industrija gradbenega materiala močno razmahnila: najprej po prvi svetovni vojni, prav posebno pa po osvoboditvi.

Kljub izrednim potrebam obrt v mestu, z izjemo nekaterih strok, ne zadovoljuje potreb in zaostaja celo za povprečkom v LRS. Prav glede obrtniških uslug, zlasti uslužnostnih, Nova Gorica še zdaleč ni mogla nadomestiti starega mesta. Na 1000 prebivalcev pride 16,94 obratov ali 44,55 zaposlenih v obrti. Zaradi razdrobljenosti mesta na več naselij je onemogočena pravilna razporeditev in koncentracija obratov. Isti razlogi so tudi krivi, da sicer glede na število zaposlenih in lokalov nad povprečkom LRS razvito trgovsko omrežje nima tistega pomena in vloge pri preskrbi mestnega in okoliškega prebivalstva, kot ga je imela in ga zaradi ureditve maloobmejnega prometa ima še vedno stara Gorica. Zlasti oskrba novih mestnih predelov in še močno pomanjkljiva. Potrebna bi bila tudi večja blaga. Primanjkuje večjih trgovskih obratov za odkup, vskladiščenje in hlajenje kmetijskih pridelkov.

Za razvoj turizma in gostinstva ima Nova Gorica nekatere pogoje: lego ob pomembni turistični zvezi Alpe-morje, maloobmejni promet, turistično pestro okolico s Sv. Goro in Kostanjevico, smučišča v Trnovskem gozdu itd. Kljub velikemu številu gostinskih obratov je njih kapaciteta manjša od povprečja v ostalem delu LRS; prav posebno bi morali paziti pri hotelskih uslugah in urediti nekoliko reprezentativnejših lokalov, ki bi omogočili, da ne bi bila Nova Gorica zgolj prehodna turistična postojanka. Mestno prebivalstvo pogreša tudi ostalih turističnih atrakcij: sprehajališč, javnih kopališč na Soči, urejenih razgledišč, športnih parkov itd.

Nova Gorica je pomembna prometna postojanka. Železniška postaja, ki je bila projektirana za veliki tranzitni promet med Avstroogrsko in Trstom, je danes za potrebe Nove Gorice prevelika. Izkazuje 29,147 ton naloženega, 80,593 ton razloženega blaga in 171,682 potnikov (leta 1956). Zelo pomembni mednarodni tranzit na soškokraški železnici bi lahko z modernizacijo naprav in otvoritvijo mednarodnega železniškega bloka v Vrtojbi narasel od sedanjih 6800 ton prevoženega blaga na 12,300 ton dnevno.

Za mesto in okolico je skoraj večjega pomena cestni promet, ki ga danes ovirajo zastarele ceste, zlasti zveza na Kras preko Branika in Mirna. Posebno pereča je ureditev cestnega omrežja in stanovanjskih ulic v samem mestu (zveza med Pristavo in Novo Gorico) ter povezava s Šempetrom. Cestni predor skozi Panovec je le polovično rešil to vprašanje. Javni avtobusni promet opravlja podjetje „Avtopromet-Gorica“, ki z 32 avtobusi vzdržuje zveze s širšo in bližnjo okolico. Premalo pa je še urejen notranji mestni promet.

Razviti avtomobilizem pogreša servisne službe in garaže.

Poglavitni razlog za izredno močno fluktuacijo delovne sile med Novo Gorico in okolico je stanovanjska stiska v mestu. Danes prihaja dnevno v mesto (upravno območje) 1588 zaposlenih ali 43,8% vseh na tem ozemlju zaposlenih. Z vlakom se jih vozi 749, z avtobusom 270. Masovni dotok zaposlenih v Novo Gorico zaznamujemo od Mosta na Soči, Grgarja, Oseka, Dornberka, Branika, Renč in Mirna, kar ustreza razdalji 10—15 km ali do 30 minut časovne izgube. Zaradi razdrobljenosti mesta je tudi v samem naselju močna dnevna fluktuacija, saj le 46,4% zaposlenih dela v domačem naselju. Pretežna večina delovnih mest je v Solkanu (1540) in v Novi Gorici (1327). V prvem kraju se nahajajo predvsem industrijski, obrtni in trgovski obrati, v drugem pa uprava.

Bolj kot v gospodarskem pomenu prihaja urbanski značaj Nove Gorice do izraza pri družbenih funkcijah, zlasti pri upravi, šolstvu in do neke mere tudi v zdravstvu in „kulturi“. So pa tudi tu številni razlogi, ki onemogočajo razmah mesta. Med glavnimi vzroki, da Nova Gorica še ni mogla v polni meri zaživeti, je silno primanjkovalje stanovanj, kar je deloma razumljivo spričo naglega naraščanja prebivalstva, prevzema številnih upravnih funkcij in premajhnega in neprimerne stanovanjskega sklada. Mesto bi potrebovalo poleg 1366 obstoječih stanovanj za nujne potrebe vsaj 473 nadaljnjih, za odpravo stanovanjske stiske pa v celoti 600 stanovanj, ne glede na amortizacijo srednje dotrajanega sklada. Prav enako akutne so potrebe po upravnih in poslovnih prostorih in poslopih, za katere so že odobreni načrti, lokacije in tako naprej, le sredstev za gradnjo ni.

Nova Gorica je ohranila tradicionalni pomen slovenskega šolskega središča za ta del Primorske, saj se tu nahaja več osnovnih šol, gimnazija in tri strokovne šole (za vajence v trgovski stroki, industrijska šola za pohištveno stroko in vajenska šola), po novem pa dve osemletki in gimnazija poleg navedenih strokovnih šol. Šolska reforma pa bo še nadalje povečala pomen novogoriških šolskih zavodov, ki se bore z izrednimi težavami zaradi povsem neprimernih prostorov (provizoriji), naraščajočega obiska (leta 1956 osemletka Nova Gorica 410 otrok, osemletka Solkan 280 otrok in gimnazija 160 dijakov) in tudi povečanih šolskih okolišev. V prihodnosti je zagotovljena gradnja novih objektov za šole, ne pa tudi dijaškega doma, ki je ena od osnov za uspešno delovanje goriške gimnazije. Obstoječa vrtca v Solkanu in v „Novi Gorici“ ne zadoščata potrebam ne po kapaciteti ne po opremljenosti.

Nova Gorica je tudi kulturni center Goriške. Ima polpoklicno gledališče, nekaj amaterskih igralskih družin, dva kinematografa, študijsko knjižnico, arhiv in muzej v Kromberškem gradu. Mesto potrebuje svoj kulturni dom, kjer bi bila nastanjena večina naštetih institucij, in ki bi

postal središče kulturno-prosvetne dejavnosti.

Ureditev bolnišnice v Šempetru kot osrednjega zdravstvenega zavoda za Goriško (sedaj 207 postelj in predvidenih skupnih 700), je omogočila, da postane novogoriški zdravstveni dom nekaka osrednja poliklinika s številnimi specialnimi ambulantami. Vendar tudi tu primanjkovalje primerne prostorov zavira prepotrebni napredek.

Današnje stanje komunalnih naprav ne zadošča mestnim potrebam. Vodovodno omrežje, ki je zastarano in dotrajano, napajata mrzleški in nekdanji goriški — kromberški vodovod. Letna potrošnja je okoli 1.000.000 m³ vode. Mrzleški vodovod napaja tudi staro Gorico. Električno omrežje je preobremenjeno in bo treba urediti nove transformatorske postaje in povečati presek tokovodnikov, saj potrošnja stalno narašča (letno cca 5400—6400 MWh). Med najbolj perečimi problemi je ureditev in izgraditev kanalizacije, pokopališča in drugih komunalnih naprav (tržnic, sejmišča, pralnic itd.). Urejeno kanalizacijo ima edino „Nova Gorica“. Odplake se odteka brez čistilne naprave v potok Koren in od tod skozi staro Gorico v Sočo.

Po statističnem območju obsega Nova Gorica 779 ha, od tega 207 ha nerodovitnih tal (26,5%). Na ulice in trge odpade 19 ha (2,4%), na železniške naprave 32 ha (4,1%), na zgradbe in dvorišča 80 ha (10%), na industrijske naprave 17 ha (2,4%) in na zelene površine in športne naprave 9,3 ha (1%).

Zgradbeni fond šteje v mestu 525 hiš, na upravnem območju pa 911 hiš, ki so pretežno enonadstropne (70,5% oziroma 56,7%). Čuti se vpliv mediteranskega načina zidave, saj je v primerjavi z LRS le malo pritličnih hiš (LRS 69,5%, Nova Gorica 21,0%, upravno območje Nove Gorice 37,7%). Modernejša zazidava v „Novi Gorici“ je izpremenila višinsko izoblikovitost naselja. Večina zgradb je po popisu leta 1950 nastala v razdobju 1919—1930, ko se je zaradi razrušenja med prvo svetovno vojno veliko zidalo. Mnogo teh stavb je bilo dejansko le obnovenih. Po vojni se je zgradilo (1945—1950) 7,2% zgradb, vendar je ta delež sedaj že višji. Stavbe so pretežno iz opeke in kamna. Brez vodovoda je 24,6% zgradb, brez kanalizacije 18,5% in brez elektrike 0,1%.

Današnji talni načrt Nove Gorice je podoba njenega razvoja. Prvotno naselbinsko jedro Solkana se je nahajalo okoli cerkve. Šele zgraditev kolodvora je pripomogla, da se je Solkan pričel širiti proti Gorici (značilna zazidava ceste IX. Korpusa). Ob nekdanji Gabrijelovi cesti, (sedaj Erjavčev drevored) ki je vodila na goriško pokopališče, (kjer je sedaj OLO Gorica) je nastala železničarska kolonija. Na vzhodu se je Solkan stikal z razloženim Kromberkom. Obe nekdanji goriški predmestji Pristava in Rožna dolina sta bili nekaki „vilski četrti“ Gorice z značilno pomešanostjo vil, polkmečkih hiš in kmetij in sta bili že zgodaj vključeni v mesto. Fronta v prvi

svetovni vojni, ki je potekala prav preko tega ozemlja, je napravila ogromno škodo. Nova razmejitev in gradnja Nove Gorice sta pripomogli, da se je funkcionalna ureditev novogoriškega prostora in naselij bistveno izpremenila. Pristava in Rožna dolina sta danes v glavnem stanovanjski četrti. Rožna dolina ima tudi pomembno prometno funkcijo kot cestno križišče in mednarodni mejni prehod. Nova Gorica v ožjem smislu je predvsem stanovanjska in upravna četrt. V Solkanu pa se nahajajo poslovni, industrijski, obrtni in do neke mere tudi upravni in stanovanjski center Nove Gorice. Kromberk je kljub tovarni pohištva zadržal značaj razloženega kmečkega naselja. Velike časovne razdalje (preko 20 minut), slaba ureditev medsebojnih zvez med posameznimi naselji in počasna zazidava so krive, da je Nova Gorica še vedno bolj skupek različnih naselij kot pa strnjeno mesto.

Danes po desetih letih obstoja Nove Gorice je očitno, da je mesto napravilo velik razvoj, vendar zaradi stalnih zastojev v gradnji, za katere je vzrok iskati v izpremembah naše kreditne politike ter drugih težav, še ni v polni meri zaživelo in izpolnilo pričakovanj. Nova Gorica je le na pol izgrajeno mesto in se njeno življenje zaradi tega odvija na različnih koncih: v Solkanu, na železniški postaji z železniškimi bloki, v „Novi Gorici“, na Pristavi, v Rožni dolini in do neke mere tudi v Šempetru, čeprav spada v drugo upravno občino. Kot središče okraja in Goriške je moralo mesto prevzeti vrsto upravnih, javnih, trgovskih, obrtnih in drugih funkcij, ki jim je pri obstoječem stanovanjskem in ostalem zgradbenem skladu lahko kos le v najhujši stanovanjski stiski. Pomanjkanje primernih prostorov in kreditov za gradnjo, ki so bili namenjeni predvsem stanovanjski graditvi, je povzročilo, da ni bilo mogoče zgraditi v Novi Gorici objektov za nova industrijska in večja obrtna podjetja, z izjemo

tovarne v Kromberku, čeprav je bilo za to več možnosti. Nadaljnja rast mesta pa neposredno zavisi od povečanja števila delovnih mest. To je akuten problem vse Goriške. Stalno izseljevanje, prenaseljenost, agrarna prenaseljenost in dnevna fluktuacija zaposlenih (v Novo Gorico se vozi 44% vseh tam zaposlenih) dokazujeta, da bi morali stremeti za tem, da bi ta del Primorske čimpreje dobil svoje urbano in industrijsko središče, ki bi bilo sposobno, da vsaj deloma zaposli presežek delovne sile.

Nova Gorica je zato danes pretežno upravno, šolsko, prometno in v veliko manjši meri tudi trgovsko in obrtno središče. Kljub še nizkemu številu prebivalstva (7026) potrebuje Nova Gorica kot pokrajinski center in kot mesto vrsto zdravstvenih, socialnih, komunalnih in drugih institucij. Razdelitev na več populacijskih središč povzroča, da je potrebno večino teh naprav prav tako deliti in da zato nastaja vrsta novih izdatkov, ki bi jih ob zdravi in pravilni koncentraciji mestnega življenja nikoli ne bilo. Tudi je mesto še premajhno in je mestnega prebivalstva še vedno premalo, da bi s svojim številom omogočilo nastanek vrste industrijskih, trgovskih, obrtnih in servisnih obratov, ki bi služili zgolj mestnim potrebam in ki ne bi bili odvisni od okolice, kot so danes. Kljub vsem tem težavam je Nova Gorica kot urbano središče Goriške nujno potrebna in bi zato morala biti deležna večje pomoči. Sredstva sorazmerno revnega okraja in občine so veliko preskromna, da bi ji omogočala pravilno rast. Ko druga mesta le izpopolnjujejo in izboljšujejo svoje naprave, mora Nova Gorica vse na novo graditi. Določena koncentracija industrije, izgraditev stanovanj in drugih objektov družbenega standarda (predvsem v Novi Gorici v ožjem smislu) bi ji omogočila, da prevzame tisto vlogo, ki bi jo po svojem naravnem in historičnem položaju morala imeti.

Darko Radinja

Premogovno bogastvo Jugoslavije

UVOD. V Evropi imamo le eno resnično bogato premogovno ležišče. To je karbonski premogovni pas, ki se vleče iz Velike Britanije preko Francije, Belgije, Nizozemske, Češke in Poljske tja v SZ. Ta pas vsebuje obilo odličnega črnega premoga. Po svojem bogastvu in razprostranjenosti je ta pas pravo kontinentalno ležišče, ki je nastalo zaradi ugodnih paleogeografskih pogojev v paleozojski oziroma karbonski dobi. Vse države, ki segajo v ta pas z večjim ali manjšim deležem, štejem med močne premogovne sile.

Vsa ostala premogovna ležišča v Evropi so več ali manj lokalnega pomena, po nastanku pa mnogo mlajša. Nastajala so večinoma v odvisnosti

od drobnega paleogeografskega razvoja v terciarni dobi (deloma tudi v mezozoiku). Zato se ta ležišča med seboj precej razlikujejo tako po debelini premogovnih plasti, kakor po obsežnosti in kalorični vrednosti.

Tudi v Jugoslaviji imamo domala le terciarni premog. To je večinoma rjavi premog in lignit, le malokje pa tudi črni premog. Ta premog je glede na drobni paleogeografski razvoj razporejen v sicer številnih, toda manjših in med seboj ločenih ležiščih. Že zaradi tega pri nas tudi nimamo res prave rudarske oziroma industrijske pokrajine.